

Läti metsad ja metsade walitsemine.

R. Werberg.

125808

Õhimesel Eesti metsameeste ekskursioonil Läti, 13.—17. juulini j. a., oli võimalus kohapeal tutvuda Läti metsadega ja nende omapärase metsawalitsemise korraga.

Läti metsandusest on kirjutanud juba 1923. a. hra W. W a l n e r („Eesti Mets“ nr 9 — 1923), pikem referaat sama teemal üle oli hra Siffa poolt V metsateadlaste päeval.

Õhiklik tutvumine ja rohked muljed huwitavast reisiist põhjustavad siiski veel kord selle küsimuse juures peatuma, et waremalt wõibule mõnda juure lisada.

Omas riislikus arenemises on Läti umbes sama rada sammunud, kui Eestigi; maa-ilmasoja tallermaana rohkesti kannatada saanud, mida pärastised Bermondi, Landeswehri ja enamlaste sõjakäigud aina suurendasid. Sõja tagajärjed on otsekoheiselt ka pärastise metsawalitsemise organiseerimise ja metsapoliitika peale mõjunud.

Sõdade ja revolutsiooni möödumisel wähenes elanikkude arv terwest 0,9 milj. wõrra (1914. a. — 2,5 milj., 1920. a. — 1,6 milj. ümmarguiselt), hobuste arv 1920. a. oli waid 75%, kariloomade arv 80% ennesõjaaegselt; terwest 27% kaotatawast maaalast seisib jöödis tödjõu ja tööloomade puudusel, 25% maal olematest hoonetest oli täielikult wõi osaliselt purustatud, 55% waldadest oli kaitsekraawidega läbi põimitud.

Need asjaolud nõudsid pärastisel ülesehitamise ajajärgul ja uute asunduste loomisel rohkesti ohwreid metsilt, mis juba sõjapäewil purustada said: hulk materjale nõudsid sõjaväed kindlustustöödeks, okupatsiooniwõimud eksporteerisid Kuramaalt rohkesti metsamaterjale Saksamaale, kuna metsade uuenduse ja hooldamise peale kellelgi võimalust ei olnud mõelda.

Rüüstatud ja purustatud seisukorras riigistati metsad; metsawalitsemise organiseerimine oli suurte raskustega seotud, sest kõik kaardid ja majandusplaanid olid kas häwitatud wõi ewakueeritud, puudus tarwiline isiklik koosseis.

Lätis metsade alla kuulub ümmarguiselt 28% terwest maa-alast.

1. jaan. 1921. a. oli Läti metsapind 1.820.000 ha, millest riigile kuulus 84% — 1.527.000 ha, eraiisikutele ja kogufondadele 16% — 293.000 ha.

Maareformi teostamisel wähenes riigi metsapind ja 1. sept. 1924. a. on riigi waldamisel weel 1.442.159 ha metsamaad ja peale selle 70.512 ha põllumajanduseks kõlbulikke maid ja 331.871 ha kõlbmata maid, peaaegjalikelt soid.

Põllumajanduslikust maast on metsaametrnikkude palgamaa all 26.113 ha.

Põlulutöministeeriumile alluv metsadepartemang on riigi metsade walitsemise keskkoht.

Metsadepartemangu juhhib direktor kahe asedirektoriga.

Departemang koosneb 4 osakonnast: administratiiv-, metsamajanduse-, metsakorralduse- ja arweosakonnast, ametrnikkude arv ümmarguiselt 75.

Üldjuhatus kuulub direktorile. Nõuandwa asutusena üldküsimuste arutamiseks kutjutakse kofku direktori poolt tarbe korral metsanõukogu, see koosneb — direktorist, asedirektoritest, osakondade juhatajast, metsakorralduse rewidendist, ülikooli metsoosakonna esitajast, metsooskelti esitajast, põllumajanduse-departemangu direktorist ja hääleõiguse sekretärist.

Nõukogu arutab kõik põhimõttelised küsimused, seadusekawad, juhnnõõrid jne.

15. weebr. 1925. a. on asutatud alaline metsooskatsesajanduse komisjon, kelle ulesandeks katsesajanduse korraldamine. 4-liikmelisse komisjoni kuuluwad praegu departemangu direktor — R. Melder, metsooskorralduseosakonna juhataja S. Ozol, ülikooli metsoosakonna esitajana dotf. A. Teikmann, õpetatud metsooadlane (eriala — nullateadus) S. Witp.

Tulewikus kawatsetakse metsooskatsesajanduse organiseerimisel eeskujuks wõtta Soomet. Praegu sünnib katsete korraldamine peaaegjalikult direktor R. Melderi õhutusel,

kes waremalt oli ka ülikooli metsaosakonna dootendiks.

Kohapealne katsete teostamine sünnib metsajäilemate poolt. Praegu on katsekohad 5 metskonnas.

Tähtsamad küsimused, mis katseasjanduse komisjoni poolt üles seatud, on järgmised:

- 1) kunstliku uuendamise ja selle peale mõjuvate faktorite uurimine.
- 2) raidekohtade puhastamine riisu ja selle mõju loomuliku uuendamise peale.
- 3) Karjatamise mõju metsa peale.
- 4) Maa- ja metsa- ja põllumajanduse rajamine.

Osakondade tööjaotus kujuneb järgmiselt:

I. Administratiivosa ja ja jaguneb 4 jaoskonda (sektiooni): 1) isiklik koosseis, metsakoolid, kohtuasjad; 2) palgamaad; 3) majandusosa ja ja: raamatute, blannettide väljaandmine, inventari uuretsemine; 4) tehniline ja osakond: ehitused ja remondid.

Departemang trüüb peale metsamajapidamiseks tarvilike raamatute ja blannettide (viimaste arv on 130 numbri ümber) ka metsanduslikke käsiraamatuid.

Kõik seni ilmunud metsamajapidamiseks vajalikud seadused ja määrused on välja antud eriraamatuna. Sellega on koondatud ühte köiki metsamajapidamiseks vajalikud seadused ja määrused igapäevases töös tarvilised materjalid.

Oleks tähendada, et osaliselt on näkseenud Wene metsaseadus, kuna uus metsaseaduse kawa olevat juba valmis. Uuest seadusest oleks nimetada: jahiseadus, metsa väljaandmise seadus, loodus-mälestusmärkide (parkide, alleede, ühikute puude jne.) kaitse seadus.

On asutud suurema teose — metsaentsüklopeedia väljaandmisele, mis koosneks 14 väljaandest, seni on 7 annet ilmunud. Kõik väljaanded jagatakse metsamajapidamiseks vajalikutele talututele.

Väljaspoole müüakse raamatud oma hinna eest (L.*) 3.— kuni L. 15.—). Suuremaks teoseks osutub „Puude-määraja“, mis peaaegselt üliõpilaste tarvidusi silmas pidades välja antud; hind — 20 latti.

*) 1 latt = 72,5 Cmf.

Kirjastamist soodustab metsadepartemangu tarvitada olev erifond — 1 miljon Läti rubla = 20.000 latti.

Ehituste ja remontide peale pannakse suurt rõhku. Sooned püstitatakse vastavalt väljatöötatud normaalküübile.

Minult 1927. a. kehtusel on kavatsatud ligi 200 ehitust lõpule viia.

Uued metsavahtide eluhooned on ruumikad: 2—3 tuba ja köök, ka kõrvalhooned on korralikud ja küllalt avarad, nii nagu juhused oli paaris kohas seda isiklikult tähele panna.

Tulewikus on kavatsatud luua erifond — ehituste kiiremaks läbiviimiseks.

Suurtes männimetsade massiivides, kus tulekahjude hädahoitu karta, on ehitatud vahitornid. Nad on telefoniga ühendatud metsajäilemate kantseleiga. Suvel on alaline vaht tornis. Tulekahju tekkimisel teatab vaht tule suuna üle vastavalt orienteeritud metsajakaardi abil. Teadete põhjal vähemalt kahet tornist saab metsajäilemate täpselt tulekahju kohta ära määrata ja otstarbekohaselt tulekahju kustutamist organiseerida. Sarnaseid torne on praegu 36, kõrgusega 90'—125', ehituskulud, ilma materjalihinnata, võrduvad 2000 lat.

Ühes vahitornide võrguga suurt tähtsus tulekahjude ärahoidmiseks on ka telefoniühendusel. Puht männimetsades on püütud iga metsavahti juure telefonisse panna. Üldine sisse telefonivõrgu pikkus metskonnades ületab 3000 km.

Sarnaste abinõudega on püütud takistada tulekahjude arenemist, siiski kehtimiselt aasta peale langeb 275 juhtu, millest waldavam osa alla 1 ha suurused põlemised, kuid kehtimiselt siiski iga juhtu peale langeb 2,8 ha suurune pind.

II. Metsamajanduse - osakond jaguneb 5 jaoskonda: 1) metsamaade rentimine, kergendatud tingimustel metsamaterjalide andmine; 2) metsa uuendamine ja hooldamine; 3) metsakaitse ja kõrvalkafutused; 4) metsamajanduse osakonnilt; 5) metsamaterjalide valmistamine majanduslikul teel.

Männimetsade ülekaalu tõttu (48,5%) on suurem tähelepanek pühendatud just nende uuendamisele. Uuendamine sünnib külmise teel madalatele platfidele.

Mastate järele on külitud:

- 1922/23. a. — 2300 ha
- 1923/24. a. — 6000 ha
- 1924/25. a. — 9400 ha
- 1925/26. a. — 8700 ha.

Loodetakse 1930. a. kõik wanad raidelan-
gid täis külitada. Istutamist tuleb ette vähe.
Kõige rohkem on istutatud 1924/25. a. —
500 ha ümber, suuremalt jaolt istutamise teel
ainult täiendatakse waremaid külitajaid.

Kuusekultuure on tehtud vähe. L.-Ku-
ramaal püütakse tamme kultiveerida.

Tarvilised seemned ostetakse talupoegade
käest või saadakse oma seemnekuiwatistest,
mille arv 47.

Kultuuride tegemine sünnib erifondi abil,
mis koosneb metsaostjatelt saadud kantsjo-
nideft.

Kõrvalkasutustest oleks tähtsam karjata-
mine: ligi 16.000 karilooma käib metsas,
saadav tulu = 150.000 l.

Sahisissetulek on tähtsusetu väike.

Suurem metsade hädaoht peale tulekah-
jude on putukad: viimastel aastatel on le-
winud rohkesti Myelophilus minor.

Tavaline metsakasutamise viis on: kas-
wawa metsa müüki oksjonilt, kuna metsaüles-
tötamine riigi poolt tähtsusetu.

Raidemiisiks — paljakraie, ainult kuuse-
metsades on viimastel ajal aegjärgulist miisi
tarvitama hakatud.

Mastane kasutusnorm võrdub 3,2 milj.
fm. ehk 2,19 m³ ha kohta.

Keskmine tagawara ha peal — 170 fm,
millest ligi 60% tarbepuu peale langeb.

III. Metsakorralduse osakond
töötab kahe jaoskonnaga: 1) metsaplaanid ja
joonestamine; 2) metsakorraldus ja metsa-
hoiu seaduse asjad.

Välistöõde jaoks on 25 takseerjalga à 3
inimest.

Ligi 700.000 ha metsa on veel korral-
damata. Metsakorraldus sünnib eeskätt
seal, kus selleks plaanide puudusel ja nuiil
põhjusil see kõige hädatarvilisem. Selle
tõttu on terwes reas metsfondades ainult osa
metsa korraldatud. Korraldustöödega loode-
takse 5 a. pärast lõpule jõuda.

Metsapiiride ülesvõtmine sünnib teodo-
liidiga. Peale metsaplaanide valmistatakse
paralleelselt ka üldine metsadekaart — jõja-
väekaadile metsade pealekandmisega.

Takseerikirjelduses ja ka puiesistikuplaanil
märgitakse metsatüüp (tüübi nimetused —
Meldereri, osalt Morosowi järele).

IV. Arveosa fond jaguneb 6 jaos-
konda: 1) tulud; 2) kulud; 3) materjalide
arvestus; 4) üldraamatupidamine; 5) en-
diste metsamajapidamiste aruannete läbi-
vaatamine (jaoskond liikvideeritakse viist
juba käesoleval aastal); 6) statistika (ame-
tis 3 statistikeri).

Metsade tulude ja kulude kohta saame
ülevaate alljärgnevalt kokkuvõttest:

Arv	1921/22	1922/23	1923/24	1924/25
Sisitemetud	9 442 996,91	28 698 764,33	28 403 935,35	18 626 876,96
Majandustulud	3 820 303,03	6 591 324,04	5 541 061,85	5 008 005,04
Müügid	622 693,88	22 107 439,69	22 862 273,50	13 618 271,92
Kulud	6,06	18,42	18,23	11,95
Kulud	5,66	4,23	3,56	3,21
Kuupäev tulu	0,40	14,19	14,67	8,74
mis lähe ha kohta teeb:				

Viimase 5 a. keskmise järele metsade üldsisjetulek võrdub 17.350.000 latti üldväljaminek 5.500.000 "

Ülejääk 11.850.000 latti, nii et keskmise puhaskuulu ühe ha võrdub umbes 7,60 l. (umbes 550 Gmf.).

Läti metsa statistika aastaraamatust (Latviijas mežu statistika I, 20. III, 1919—31. III, 1925) võime saada kujutust ühikute tulu- ja kuluallikate suuruse kohta.

1924./25. a. kohta leiame:

Sisjetulekud — lattedes.

Korralised tulud:			
1) Metsa müük majanduse plaani järele	13.471.562,40		
2) Kõrvalkasutused	331.124,83		
3) Valmismaterjali müük	697.253,63		
4) Rendid	36.352,09		
5) Erakivid	177.063,89		
6) Muud tulud	142.680,15	14.856.036,99	
Graforralised tulud:			
7) Metsa müük väljaspool majandustava	2.094.030,21		
8) Sõjaaegse inventari müük	1.933,26		
9) Hoonete müük	5.374,50	2.101.337,97	
Maksmata summad			
10) Asunikele ja sõjas hävitatud hoonetele ehitusmaterjali	1.669.502,00	1.669.502,00	
	Kokku	18.626.876,96	

Väljaminekud — lattedes.

Korralised tulud:			
1) Keskasutus	442.096,41		
2) Kohalikud asutused	3.332.750,53		
3) Metsatööliid	40.418,97		
4) Metsamajandusliid tulud:			
Metsaforraldus	113.038,09		
Katted ja uurimused	1.999,73		
Metsakaitse	42.751,07		
Lüendamine ja hooldamine	155.309,61		
Metsakasutus	47.238,06		
Ehitused	298.577,58		
Maksud	144.044,34		
Muud tulud	107.956,52	4.726.180,91	
Graforralised tulud:			
5) Mitmesugused tulud	282.424,13		
	Kokku	5.008.605,04	
	Ülejääk	13.618.271,92	

Kõige suuremat sisjetulekut annavad R.-Kuramaa metsad, kus minek suur; kõige suurem puhaskuulu ühest metskonnast on 31,0 ha. Lätigallia metsad seevastu annavad enamjagu suurt puudujääki.

Metsade sisjetuleku peale mõjub tunduvalt asunike ja sõjas kannatanud majanduste varustamine odavahinnalise või tasuta materjaliga.

Praegu läheb kogu aasta kasutamishormist 25% masi järele ja ligi 50% väärtuse järele — jarnake varustamise peale.

Mastate järele on mälja antud:

1920/21	10 m. kub.-j. ehk 12,0% a. kasut. normist.
1921/22	14 " " " 17,5% " " "
1922/23	38 " " " 31,9% " " "
1923/24	59 " " " 39,2% " " "
1924/25	25,5% " " "

1922.—1925. a. keskmisel loodustatud mäljaandmistest on umbes ½ — puude arvuga järele mälja antud, ülejäänud võrdsest pinna järele ja valmismaterjalina.

Metsadepartemang on aasta eest iluise pannud metsamuuseumile.

Lühikese aja jooksul on rida huvitavaid kollektioone ja pilte kogutud: igasugused wigastused ja ebanormaalsused, putukakollektioonid, metsakasvatustüübid ja bioloogilised kogud, ehituste ja vahitornide mudelid, jahiloomade ja lindude topised, salaküti varustus jne., metsaametnikkude vormid; seintel rikkalikud tabelid ja diagrammid, ülesvõtete-albumid — kõik annab selge ja iluemaatliku pildi Läti metsandusest.

Metsamuuseumi en miniature oli võimalus näha ka Cesise (Wönnu) metsaülema juures, kes ka rea väga huvitavaid objekte oma metskonnast oli kogunud ja kantsleis ära mahutanud; siinsamas seintel asusid ka diagrammid metskonna rahalise läbikäigu üle.

Kohalik metsavalitsus on järgmiselt konstrueeritud:

Kõik riigi metsad on jaotatud 85 metskonda, 370 rajooni ehk jaoskonda, 3073 vahikonda.

Metskonna suurus keskmiselt — 22,610 ha (kõikumised 6,866 ha — 40,199 ha), iga metskond jaguneb 3—6 rajooni ehk jaoskonda, mille suurus keskmiselt 5,194 ha

(kõikumised 1,562 ha — kuni 15,010) iga rajoon omavõrta jaguneb 6—10 vahikonda, mille keskmine suurus 625 ha (200 ha — 800 ha).

Metsavahptide arv metskonnas kõigud 17—71.

Metskonna juhatajaks on peametsajäilem, kellel oma kantselei — asjaajajaga ja kantseleiametnikuga. Kõik metskonna kirjawaheatus departemanguga sünnib metsajäilema kantselei kaudu. Peametsajäilema poolt sünnib metsa- ja metsamaterjalidemüük oksjonilt.

12 metsajäilemat täidavad ühtlasi ka metsarevidendi kohuseid; oma metskonnas on neil abid, kes revidendi äraolekul töid juhatawad. Igal revidendil on 4 kuni 7 metskonda revideerida.

Peametsajäilemad palga järele jaotatakse I ja II järku.

Rajoonimetsajäilem korraldab oma jaoskonnas töid metsajäilema juhatajuse järele; tema poolt sünnib metsa väljandmine ilma oksjonita ja see seisab peaaegselt asunikude materjalidega varustamises.

Kantseleid temal ei ole, iga nädala lõpul annab ta metsajäilemale üle sissekasseeritud summad.

Pea- ja rajoonimetsajäilema vahel kui ka metskonna ja kohalike omavalitsustega kirjawaheatus sünnib lihtsalt: nummerdatud lehtedega taskuraamatus keemilise pliiatiga kirjutatakse kiri valmis, äraheitava oja saab adressaati, kuna ära kiri jääb raamatusse; registri- ega postiraamatuid ei tunta.

Palga suhtes rajoonimetsajäilemad kuuluvad I, II ja III järku.

On olemas metsaameti kandidaadid, kes abijõududena metskonnas töötavad.

Peametsajäilemad peaksid kõrgema haridusega isikud olema, kuna rajoonimetsajäilematel kesk- või alamkeskooli haridus.

Praegu on aga hariduslik seisuford järgmine: 45,1% eriharidusega, 54,9% ilma selleta, üldarvust on 9,8% kõrgema eriharidusega.

Metsavahid jagunevad n. n. ülemmetsavahptideks (metsnikud), I ja II järgu metsavahptideks. Ülemmetsavahpidel on õigus antud müüa furnud metsa teataval määral.

Kõikidel metsaametnikudel on kasutada tasuta korter ja palgamaa. Kui korterit riigi poolt ei ole võimalik anda, siis saab ametnik teatava palgalisja.

Metsajäilemate palgamaa on 13 ha, metsavahpidel 7 ha fuur.

Wäike oja metsavahide on palgamaata, nende palg on vastawalt suurem.

Metsavahptide seas leiame ka 36 eestlast.

Kõik metsaametnikud ja metsavahid peavad teenistuskohuste täitmisel wormiriidet kandma, metsavahpidel peale selle veel eriline rinnamärk (weneaegse märgi taoline, kuid väiksem).

Worm on omal kulul muretsetaw, ainult esialgu on selleks toetust antud.

Igal ametil on oma erimärgid. Waidu wormiwärw sarnaneb meie politseinikkude omale, olles wast weidi hallim; metsavahpidel õlalapid riidest, metsajäilematel sametist, roheliste kantidega.

Metsavahid warustatakse metsawalitsuse poolt püssiga, lastemoona muretsemine on aga oma mure.

Kiidumäärt teenistuse eest saavad metsavahid autasuks rewolwrid.

Wõnesuguste effimuste puhul teatavaiks ajaks wõetakse ära metsavahilt püss ja selle asemel antakse ainult rewolwer.

— Lühikese reiji kestusel wõime tähele panna, et metsaametkond on hästi distipliineritud ja teeb suure huwiga oma kutsetööd.

Läti metsatööstus ja metstafaubandus.

A. Werberg.

Läti metstadepind võrdub 28% kogu maa-alast, olles sellega suurem kui naabritel — väikeriikidel.

Suurema metstapinna ja arwurikaste meeteede tõttu on metstetööstusel siin kahtlemata suur tähtsus riigimajapidamises, sest ta annab rohkesti tööd metsta ülestöötamise, ümbertöötamise ja kaubanduse aladel.

Et suurem osa metsti (84%) kuulub riigile, siis saadakse ka suurem osa metstamaterjalile ümbertöötamiseks ja väljaveoks just riigi metstadeft.

Viimase majanduskava järele (1925.—1929. a.) on ette nähtud raiumiseks riigi metstades iga aasta:

	ha	Mass
Ostaspuud . . .	8.438,8 ha	2.340.364 m ³
Lehtpuud . . .	4.052,3 „	801.786 „
	12.491,1 ha	3.142.150 m³
Walge lepp . . .	177,3 ha	18.465 m ³
Kokku	12.668,4 ha	3.160.615 m³

Walgelepa-majandus on mõnel pool Kuramaal jisse seatud 10—15 a. raideringiga.

1922.—1925. a. on igas metstonnas raiutud keskmiselt 45,983 m³, seejuures ehitus- ja küttematerjali suhe kujunes järgmiselt:

	1922/23	1923/24	1924/25	Keskmine
Ehitus- ja tarbematerjal . . .	48,8%	63,2%	64,1%	59,3%
Küttematerjal . . .	51,2%	36,8%	35,9%	40,7%

Üldisest maharaiutud puumassisest on tähendatud 3 a. kestusel müüdnud 75,8% elawat ja 24,2% furnud metsta.

Ülestöötatud metstast saadud sortimentide jaotus kujuneb 1922.—1925. a. andmete põhjal järgmiselt:

	1922/23	1923/24	1924/25	Keskmiselt
Protsentides				
Ehitusmaterjalid	48,8	63,2	64,1	59,3
Küttepuid . . .	44,5	33,6	33,2	36,3
Hagu	5,7	2,6	2,8	3,6
Kännud	1,0	0,6	0,9	0,8

Rõige metstariikimaa osaks on Kuramaa, selle tagajärjel ülestöötavate materjalide hulka ja massi seal ka kõige suurem.

Üksikute maaosade järele jaguneb ülestöötatud metstamaterjalide mass järgmiselt:

Liivimaa — 31,6% üldmassist

Kuramaa — 53,4% „

Lätigallia — 15,0% „

Müügitingimuste järele metstast välja-

antud massi jaotades saame 1922. a. —

1925. a. keskmiste andmete põhjal järgmise

pildi:

Zuruhinnaga	39,6%	Üldväärtesest
Ümrandatud hinnaga (70—80% taffihinnaga kohalike elanikkudele ja 20% taffihinnaga ajumikkudele ja sõjas kannatanud majapidamistele)	5,5%	„
Ilma hinnata sõjaväeläikidele ja metstamajapidamiseks	5,4%	„

Metsta ülestöötamine toimib eraettevõtjate poolt, kes metsta enampakkumisel oksjonilt ostavad.

Riiklik metstetööstus on üsna nõrgalt arenenud: 1922.—1925. a. töötati metstamaterjalile riigi kulus üles keskmiselt 54.000 m³ aastas, mis waevast 1,4% keskmisest iga aasta raiutud massist välja teeb. Ülestöötatud materjalidest on juures ülekaalus küttepuid, millega riigiasutusi varustatakse.

Viimasel ajal on ka Läti metsteteadlaste seas rohkem huvi tekkinud riikliku metstetööstuse arenemise vastu.

Riigil endal saeveskeid ei ole, kõik saagimistööstus on eraettevõtjate käes.

Tähtsamad puutööstuse asupaigad on Riia, Windawi (Läti keeli Wentspils) ja Liivbavi (L. k. Liepaja), mis ühes sellega ka suuremad puumaterjalide ja saaduste väljaveosadamad.

Wäga heas looduslikus seisukorras on just Riia ja Windawi, eriti esimene, sest siia parvetatakse metstamaterjale väga laialt maa-alalt.

Riia saab metstamaterjale Daugawa (Düüna), Gauja (Koiwa) ja Dzelupe (Kuramaa Na) jõgede vesikonnast. Oma ideaalse asendi tõttu on Riias juba wanasti puutööstus kõrgel järjel, sest Wenemaa Baltimere

metfamaterjalide eksport siindis peaaasjalifelt Riia laudu.

Kõigist Baltimere sadamateft läks 1911. a. — 52,1% kogu Wenemaa metsa-eksportidft. Nii fiis Baltimere sadamate laudu läks juuren ofa metsaeksportidft, kus juures Riia feifis efimejel kohal, nimelt weeti Riiaft — 43,9% kogu Baltimere wäljaweoft, Windawift — 8,6%, Riibawift — 5,4%, Peterburift — 36,6%, teistest sadamateft — 5,5%.

Riia wäljaweos olid ümbertöötatud materjalid (lauad, prussid jne.) 82,4% efitatud, kus teistest sadamateft see waewalt 50% ulatus.

Ka praegu feifab Riia puutööstus kõrgel järjel. Suuremates faewabrikutes, nagu Brauni ja Mühlmanni juures, leiame faagimistööstufe kõrwal ka väga mitmekesift faagimisjäätmef kafutamift, fiin on ka wälja arenenud peente ümmarguste materjalide (proppide, paberipuude) ja lehtpuupakkude ümbertöötamine.

Tehafse kastilaudu ja kaste mitmejuu-
fes suuruses ja otstarbekes, lastemängu-
riistu, mööbleid, riidehoidjaid, niidirulle
jne.

Enne föda walmistas Brauni tehas faepurust linoleumit ja piisfirohtu, praegu need tööstusharud feifawad.

Et faepuru odawa küttematerjalina faadawal, fiis Mühlmanni faetööstufe kõrwal on ka puumasfi- ja paberitööstus wälja arenenud, ümber töötades metsalanfidelft walmis-
tatud paberipuid.

Suuremad faetööstused on warustatud lauakuuwatistega, mille abil mõne päewaga mitukümmend ftandarti tooreid laudu tarwilife kuiwufe omandawad.

Sra R. Birnbaumi andmete järele Mez-
faimniecības rakstu krajums. IV — 1926) oli 1925. a. Läti puutööstufe feifuford järgmine:

	Tehaste arw	Tööliji	Produktifoon
Saewesteid . . .	108	5272	160.000 ft.
Wineeritwabr. . .	8	1121	
Tifutraaditwabr. . .	5	339	
Mitmes. puutöös- tufi: kasti-, liis- tu-, mänguriis- tade-, mööbli- j. n. e.	142	875	

Tehaste arw	Tööliji	Produktifoon	
Paberi ja puu- masfiitwabrikuid. . .	10	1910	{ paber 15.408 t puumafjs 3.213 „ tšelluloos 6.127 „ tifud 725,3 m. f.
Tifutwabrikuid . . .	5	870	
Kuitwalf destillee- rimife wabrikuid (tõrwawabrik.) . . .	6	65	

Metfamaterjalide eksport on sihitud peaaasjalifelt Inglise maale, sinna läheb ligi 2/3 kogu eksportidft, temale järgnewad Belgia, Hollandi, Saksamaa.

Lähtsamate sortimentide eksporti kohta faame statistiliste andmete põhjal järgmise pildi:

	I.	
	1924 a.	1925 a.
Ambertöötamata eht pooleidi ümbertöötat- tud materjalid:		
Kappalgid	10.265,6 tonn.	2.112,8 tonn.
Liiprid	20 846,2 „	8.184,8 „
Tugipuud	135.627,5 „	81.323,9 „
Paberipuud	95.659,3 „	56.947,5 „
	II	
Ambertöötatud mater- jalid ja faadufed:		
Saetud materjalid . . .	140 704 ft.	98.820 ft.
Kastilauad	5.399,1 tonn.	26.137 tonn.
Wineer	4.110,9 „	5.771,7 „
Tifutraat	3.406,2 „	3.682,5 „

M ä r k u s: 1 tonn — 1000 kg.

Saetud materjalid, liiprid ja tugipuud, lähewad peaaasjalifelt Inglise maale, Belgiasse ja Hollandisse, palgid — Saksamaale,*) telefonipostid ja prussid — Belgiasse. Paberipuude peaturg on Saksamaa ja Hollandi, tifutraadi turuks — Saksamaa ja Belgia.

Paberitööstufe faaduste wäljawedu on sihitud peaaasjalifelt Inglise maale, nagu järgnewast tabelift näha.

Andmed 1924. a. eksporti kohta ton-
nides:

	Inglis- maa	Saksa- maa	Belgia	Muud riigid	Kokku
	T o n n i d e s .				
Papp	44	26,2	423,2	94,1	547,9
Paber	3.414,6	860,6	161,2	987,9	5.424,3
Tšelluloos	202,9	64,4	295,6	67,0	629,9
Kokku	3.621,9	951,2	880,0	1.149,0	6.602,1

IIIjärgnewas tabelis leiame andmed üldife metfamaterjalide, puusaaduste ja pa-

*) Wiimastel aastatel ümmarguste ümber-
töötamata materjalide wäljawedu wäheneb väga
suurel määral, kuid ka üldmetfa-eksportidft wõime
teatawat tagafiminefut märgata.

veri-eksporti kohta aastate järele; võrdluseks on paralleelselt andmed ka Eesti eksporti kohta ette toodud.

Metsamaterjalide, puu- ja paberi eksport:

	E e s t i		E e s t i	
	Hulv 1000 tonn.	Väärtus üldeksportidist %	Hulv 1000 tonn.	Väärtus üldeksportidist %
1922 .	445,3	34,4%	172,1	30,9%
1923 .	762,8	39,6%	204,8	34,6%
1924 .	647,8	37,2%	257,7	30,3%
1925 .	460,1	30,2%	262,9	29,1%

Nagu tabelist näha, on Läti metsaeksport 2—3 korda kaalu järele suurem Eesti eksportidist, samuti on Lätis metsaeksportil üldväljaveos kuni viimase ajani suurem tähtsus olnud kui meil.

Seevastu leiame Läti eksportis suuremaid võnkumisi, kuna meie metsamaterjalide väljaveo kindlat tõusu näitab masši (kaalu) suhtes, kuna aga tema osa üldeksportis võrdlemisi stabiilne.

Läti ja Eesti vaheline metsa- ja paberi kaubavahetus on arvuliselt kaunis tähtsusetu ja kannab enam-vähem juhuslikku ilmet, välja arvatud mast lehtpuuparilude ja saapatikide väljavedu Eestisse.

Põhjuseks on muudugi see, et mõlemad riigid metsa- ja paberi eksporteerivad ja ajuvad enam-vähem samasugustes looduslikkudes kui ka majanduslikkudes tingimustes.

Eesti statistika-keskbüroo andmete järele on Läti-Eesti kaubavahetus tähtsamate metsa- ja paberi kaubade suhtes järgmine:

I. Läti eksporti Eestisse:

	1923. a.	1924. a.	1925. a.
Lehtpuuparilud .	—	32.514 f.-j.	142.846 f.-j.
Waadid ja waadilauad . . .	21.590 flg.	26.480 flg.	—
Mööbel	9.569 "	7.595 "	926 flg.
Saapatikud	2.311 "	15.603 "	34.499 "
Wineer	—	—	5.300 "
Puupapp	238.315 "	59.434 "	8.187 "
Paber, igasugune	—	29.575 "	34.483 "

II. Läti import Eestist:

	1923. a.	1924. a.	1925. a.
Liiprid	—	—	42.545 f.-j.
Waadid ja waadilauad . . .	—	9.790 flg.	—
Mööbel	—	10.257 "	4.655 flg.
Wineerist toolipõhjad	—	1.792 "	—
Puumas	—	—	25.200 "
Ratusepapp	—	—	23.652 "
Paber	—	—	16.434 "

Nagu tabelitest näha, on metsa- ja paberi väljavedu Eestisse palju intensiivsem olnud kui sissevedu Eestist.

Wõrreldes metsa- ja paberi väärtuste vahetuse välja- ja sisseveos saakaine kujutuse naaberriikide kaubavahetuse suhtelisest tähtsusest, mis näitab samuti Läti suuremat aktiivsust, järgnevas tabelis, kus aluseks on võetud Eesti statistika-keskbüroo andmed.

Eesti sisse- ja väljaveo kohta on toodud % antud kaubarühma üldväärtusest sisse- või väljaveos.

	Wälja weetud Eestist Eestisse (Läti eksport)		Sisse weetud Eestist Eestisse (Läti import)	
	% togu rühma väärtusest Eestis	% togu rühma väärtusest Eestis	% togu rühma väärtusest Eestis	% togu rühma väärtusest Eestis
1923	15,2	3,2	—	—
1924	15,0	5,4	0,1	0,7
1925	23,8	1,9	0,5	0,6

Uma geograafilise asendi tõttu saab Läti rohkesti toorest metsamaterjal: naaberriikidest: Düünaat mööda Wenemaalt ja Poolast, Kuramaa lad mööda Leedust, vähemal arvul Koivajõe mööda Eestist.

Transiidina on Lätisse tulnud järgmisel arvul metsamaterjale:

1922. a. —	76.141 tonni
1923. a. —	116.834 "
1924. a. —	285.060 "
1925. a. —	220.376 "

Et transiidina tulnud metsamaterjalide ümbertöötamine ühes sisetama onradega teatavate raskendatud tingimustega seotud, siis jinnib see saameskites, kus sisetama materjale ümber ei töötata.